

дослідження, у тому числі й судово-медичної експертизи, потребують багато часу і мають певні складнощі, то призводить до гнилісного змінення трупів і ускладнює експертизу.

Література

1. Самый безопасный вид транспорта. *Справочная*. URL: https://www.tutu.ru/2read/thinking/safe_transport/

2. Аналіз стану безпеки польотів з цивільними повітряними суднами України за результатами розслідування авіаційних подій та інцидентів у 2013 - 2017 роках. Національне бюро з розслідування авіаційних подій та інцидентів з цивільними повітряними суднами. Сектор аналізу та попередження авіаційних подій. Київ: 2019. 53 с.

3. Бедрин Л.М. Авиационная травма: лекция. Избранные лекции по судебной медицине (судебно-медицинская травматология). Ярославль, 1989. С. 84-87.

4. DNA Paternity Test. DNA Family Check 2019. URL: https://www.dnafamilycheck.com/services/dna-paternity-test?gclid=CjwKCAiAwZTuBRAYEiwAcr67ORAONGLT6T-fo6YyJ8ZMbD-GcBbGBXwJqoQt2eMfq7-XCjP0BItmHRoCFh4QAvD_BwE

УДК 343.21 (043.2)

Плисюк Н.М., к.ю.н., доцент,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

МЕТА ВЧИНЕННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 118 КК УКРАЇНИ

У кримінально-правовій науці дискусійним є вирішення питання про значення мети у складах аналізованих злочинів. Мета злочину – це той уявний і бажаний особою кінцевий результат, якого вона прагне досягнути, вчиняючи суспільно небезпечне діяння [1, с. 294].

Мета злочину — це бажання особи, яка вчиняє суспільно небезпечне діяння, досягти певних шкідливих наслідків. Вона є характерною ознакою умисних злочинів, що вчиняються з прямим умислом [2, с. 147-148]. Низка авторів включають мету до числа обов'язкових ознак суб'єктивної сторони злочинів, вчинених при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця [3, с. 40; 4, с. 16].

Проте тут є проблема тому, що в теорії кримінального права є точка зору, про те що включення мети в суб'єктивну сторону злочину передбачає, що злочин може бути вчинено лише з прямим умислом. А злочин, передбачений ст. 118 КК України, на нашу думку, може вчинятися

як з прямим так і з непрямим умислом. Відтак, можна припустити, що при вчиненні аналізованих злочинів мета не є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони складів цих злочинів, оскільки мета може бути обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони складів злочинів, які вчиняються не лише з прямим умислом.

Ми вважаємо, що більш правильно говорити, що включення мети в суб'єктивну сторону злочину передбачає, що злочин, як правило, може бути вчинено лише з прямим умислом, і підтримуємо точку зору, що в аналізованих складах умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, мета виступає обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони їх складів.

У ст. 36 КК України чітко визначено, що необхідна оборона – це «дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони» [5]. Це дає нам підстави стверджувати, що суб'єктивна сторона складу умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони матиме місце, лише якщо особа, позбавляючи життя нападника, переслідувала мету, яка включає два моменти:

а) захист охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави;

б) припинення чи відвернення посягання. За відсутності хоча б одного з цих моментів відповідальність повинна наставати на загальних підставах.

Більш того, ніким не оспорується, що вбивство з іншою метою – наприклад з помсти, слід кваліфікувати за ст. 115 КК України.

Аналогічно й у ст. 38 КК України зазначено, що «не визнаються злочинними дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення посягання, спрямовані на затримання особи, яка вчинила злочин, і доставлення її відповідним органам влади, якщо при цьому не було допущено перевищення заходів, необхідних для затримання такої особи» [5].

Це нормативне положення дає нам підстави стверджувати, що суб'єктивна сторона складу умисного вбивства при перевищенні заходів, необхідних для затримання злочинця, матиме місце, лише якщо особа, затримуючи особу, що вчинила злочин, переслідувала мету його затримання та доставлення органам влади. Недосягнення при позбавленні життя злочинця цієї мети не виключає її значення як обов'язкової ознаки

складу аналізованого злочину.

Наприклад, безспірно сприймається, що обов'язковою ознакою розбою є мета – заволодіння чужим майном. Але у випадку не реалізації цієї мети, коли не вдалось заволодіти майном, все рівно має місце, за наявності інших ознак, розбій.

Так і у складі злочину умисного вбивства при перевищенні заходів, необхідних для затримання злочинця, якщо особа вчиняла дії щодо злочинця без мети його затримання та доставлення до органів влади, – відповідальність має наставати на загальних підставах, якщо з указаною метою, – то дії є або правомірними, або перевищенням заходів.

Отже, обов'язковою, причому розмежувальною, ознакою суб'єктивної сторони складів умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони та у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, є мета.

При вчиненні умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони така мета має місце, якщо захисні дії вчиняються: а) для захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави; б) припинення чи відвернення посягання. За відсутності хоча б одного з цих моментів відповідальність повинна наставати на загальних підставах. При вчиненні умисного вбивства при перевищенні заходів, необхідних для затримання злочинця, дії повинні вчинятися для його затримання та доставлення органам влади.

Література

1. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2006. 568 с.
2. Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах (2-е вид., змін і доп.). Київ: Видавничий дім «Скіф», 2007. С. 147–148.
3. Ветров Н.И. Уголовное право. Общая часть: учебник для вузов. Москва: ЮНИТИ-ДАНА. Закон и право, 1999. 415 с.
4. Юсупов Р.М. Необходимая оборона в законодательстве и судебной практике: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 1999. 19 с.
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-14. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.